

Похідні і диференціали вищих порядків

Друга похідна

Нехай функція $f(x)$ – диференційована на деякому інтервалі. Тоді, диференціюючи її, одержуємо першу похідну

$$y' = f'(x) = \frac{df(x)}{dx}$$

Друга похідна

Нехай функція $f(x)$ – диференційована на деякому інтервалі. Тоді, диференціюючи її, одержуємо першу похідну

$$y' = f'(x) = \frac{df(x)}{dx}$$

Якщо знайти похідну функції $f'(x)$, одержимо **другу похідну** функції $f(x)$.

$$y'' = f''(x) = \frac{d^2f(x)}{dx^2}$$

тобто $y'' = (y')'$ або $\frac{d^2y}{dx^2} = \frac{d}{dx} \left(\frac{dy}{dx} \right)$.

Цей процес можна продовжити і далі, знаходячи похідні порядку n .

$$\frac{d^n y}{dx^n} = \frac{d}{dx} \left(\frac{d^{n-1} y}{dx^{n-1}} \right).$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y'$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y', y''$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y', y'', y'''$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y', y'', y'''$$

Похідні четвертого та вищих порядків:

$$y^{IV}$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y', y'', y'''$$

Похідні четвертого та вищих порядків:

$$y^{IV}, y^V$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y', y'', y'''$$

Похідні четвертого та вищих порядків:

$$y^{IV}, y^V, y^{VI}, \dots$$

Похідні до третього порядку включно:

$$y', y'', y'''$$

Похідні четвертого та вищих порядків:

$$y^{IV}, y^V, y^{VI}, \dots$$

Похідна n -го порядку:

$$\frac{d^n y}{dx^n} = f^{(n)}(x)$$

Загальні правила знаходження похідних вищих порядків

Якщо функції $u = f(x)$ і $v = g(x)$ диференційовані, то

1. $(Cu)^{(n)} = Cu^{(n)}$;

Загальні правила знаходження похідних вищих порядків

Якщо функції $u = f(x)$ і $v = g(x)$ диференційовані, то

1. $(Cu)^{(n)} = Cu^{(n)}$;
2. $(u \pm v)^{(n)} = u^{(n)} \pm v^{(n)}$;

Загальні правила знаходження похідних вищих порядків

Якщо функції $u = f(x)$ і $v = g(x)$ диференційовані, то

1. $(Cu)^{(n)} = Cu^{(n)}$;

2. $(u \pm v)^{(n)} = u^{(n)} \pm v^{(n)}$;

3. $(u \cdot v)^{(n)} =$

$$vu^{(n)} + nu^{(n-1)}v' + \frac{n(n-1)}{2!}u^{(n-2)}v'' + \dots + \frac{n(n-1)\dots[n-(k-1)]}{k!}u^{(n-k)}v^{(k)} + \dots$$
$$\dots + uv^{(n)}.$$

Цей вираз називається **формулою Ляйбніца**

Коефіцієнти формули Ляйбніца (трикутник Паскаля)

$$n = 0: \quad 1$$

Коефіцієнти формули Ляйбніца (трикутник Паскаля)

$$n = 0: \quad \quad \quad 1$$

$$n = 1: \quad \quad 1 \quad \quad 1$$

Коефіцієнти формули Ляйбніца (трикутник Паскаля)

$$n = 0: \quad \quad \quad 1$$

$$n = 1: \quad \quad 1 \quad 1$$

$$n = 2: \quad 1 \quad 2 \quad 1$$

Коефіцієнти формули Ляйбніца (трикутник Паскаля)

$$\begin{array}{rcccc} n = 0: & & & & 1 \\ n = 1: & & & 1 & 1 \\ n = 2: & & 1 & 2 & 1 \\ n = 3: & 1 & 3 & 3 & 1 \end{array}$$

Коефіцієнти формули Ляйбніца (трикутник Паскаля)

$$\begin{array}{rcccccc} n = 0: & & & & & 1 \\ n = 1: & & & 1 & & 1 \\ n = 2: & & 1 & & 2 & & 1 \\ n = 3: & 1 & & 3 & & 3 & & 1 \\ n = 4: & 1 & & 4 & & 6 & & 4 & & 1 \end{array}$$

Знайти третю похідну функції $y = 5x^4$.

Маємо:

$$y = 5x^4$$

Маємо:

$$y = 5x^4$$

$$y' = 5 \cdot 4x^3$$

Маємо:

$$y = 5x^4$$

$$y' = 5 \cdot 4x^3 = 20x^3$$

Маємо:

$$y = 5x^4$$

$$y' = 5 \cdot 4x^3 = 20x^3$$

$$y'' = 20 \cdot 3x^2$$

Маємо:

$$y = 5x^4$$

$$y' = 5 \cdot 4x^3 = 20x^3$$

$$y'' = 20 \cdot 3x^2 = 60x^2$$

Маємо:

$$y = 5x^4$$

$$y' = 5 \cdot 4x^3 = 20x^3$$

$$y'' = 20 \cdot 3x^2 = 60x^2$$

$$y''' = 60 \cdot 2x$$

Маємо:

$$y = 5x^4$$

$$y' = 5 \cdot 4x^3 = 20x^3$$

$$y'' = 20 \cdot 3x^2 = 60x^2$$

$$y''' = 60 \cdot 2x = 120x$$

Диференціал n -го порядку

$$d^n y = f^{(n)}(x) dx^n$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx;$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

$$y = f(x(t))$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx = f'(x(t))x'(t)dt^2;$$

$$d^2y = (f'(x(t))x'(t))' dt^2$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx = f'(x(t))x'(t)dt^2;$$

$$d^2y = (f'(x(t))x'(t))' dt^2 = \left(f''(x(t)) (x'(t))^2 + f'(x(t)) x''(t) \right) dt^2$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx = f'(x(t))x'(t)dt^2;$$

$$\begin{aligned} d^2y &= (f'(x(t))x'(t))' dt^2 = \left(f''(x(t)) (x'(t))^2 + f'(x(t)) x''(t) \right) dt^2 = \\ &= f''(x(t)) (x'(t)dt)^2 + f'(x(t))x''(t)dt^2 \end{aligned}$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Нехай функції $y = f(x)$ та $x = x(t)$ є двічі диференційованими на відповідних проміжках (мають другу похідну на них). Тоді

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx; d^2y = f''(x)dx^2;$$

$$y = f(x(t)) \Rightarrow dy = f'(x)dx = f'(x(t))x'(t)dt^2;$$

$$\begin{aligned} d^2y &= (f'(x(t))x'(t))' dt^2 = \left(f''(x(t)) (x'(t))^2 + f'(x(t)) x''(t) \right) dt^2 = \\ &= f''(x(t)) (x'(t)dt)^2 + f'(x(t))x''(t)dt^2 = f''(x)(dx)^2 + f'(x)d^2x. \end{aligned}$$

Порушення інваріантності форми запису для диференціалів вищих порядків

Остання рівність вказує на порушення інваріантності форми запису диференціала другого порядку, а значить, і на порушення інваріантності для усіх диференціалів вищих порядків.

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано параметрично

Нехай маємо функцію, яку задано параметрично:

$$\begin{cases} x = x(t) \\ y = y(t) \end{cases}$$

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано параметрично

Нехай маємо функцію, яку задано параметрично:

$$\begin{cases} x = x(t) \\ y = y(t) \end{cases}$$

Тоді, якщо $x(t)$ та $y(t)$ мають в околі точки, де слід знайти другу похідну від функції $y(x)$, другі похідні,

$$\frac{dy}{dx} = \frac{\frac{dy}{dt}}{\frac{dx}{dt}}$$

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано параметрично

Нехай маємо функцію, яку задано параметрично:

$$\begin{cases} x = x(t) \\ y = y(t) \end{cases}$$

Тоді, якщо $x(t)$ та $y(t)$ мають в околі точки, де слід знайти другу похідну від функції $y(x)$, другі похідні,

$$\frac{dy}{dx} = \frac{\frac{dy}{dt}}{\frac{dx}{dt}} = \frac{y'(t)}{x'(t)}$$

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано параметрично

Нехай маємо функцію, яку задано параметрично:

$$\begin{cases} x = x(t) \\ y = y(t) \end{cases}$$

Тоді, якщо $x(t)$ та $y(t)$ мають в околі точки, де слід знайти другу похідну від функції $y(x)$, другі похідні,

$$\frac{dy}{dx} = \frac{\frac{dy}{dt}}{\frac{dx}{dt}} = \frac{y'(t)}{x'(t)}$$

$$\frac{d^2y}{dx^2} = \frac{d}{dx} \left[\frac{dy}{dx} \right]$$

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано параметрично

Нехай маємо функцію, яку задано параметрично:

$$\begin{cases} x = x(t) \\ y = y(t) \end{cases}$$

Тоді, якщо $x(t)$ та $y(t)$ мають в околі точки, де слід знайти другу похідну від функції $y(x)$, другі похідні,

$$\frac{dy}{dx} = \frac{\frac{dy}{dt}}{\frac{dx}{dt}} = \frac{y'(t)}{x'(t)}$$

$$\frac{d^2y}{dx^2} = \frac{d}{dx} \left[\frac{dy}{dx} \right] = \frac{d}{\frac{dx}{dt} \cdot dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right]$$

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано параметрично

$$\frac{d^2y}{dx^2} = \frac{1}{x'(t)} \cdot \frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right]$$

Знайти другу похідну функції $y = y(x)$, якщо

$$\begin{cases} x = t^2 e^{t^3}; \\ y = (1 - t^2) e^{-t}. \end{cases}$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3}$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t}$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t} \Rightarrow y'(t) = -2t \cdot e^{-t} + (1 - t^2) \cdot e^{-t} \cdot (-1)$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t} \Rightarrow y'(t) = -2t \cdot e^{-t} + (1 - t^2) \cdot e^{-t} \cdot (-1) = e^{-t} (t^2 - 2t - 1)$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t} \Rightarrow y'(t) = -2t \cdot e^{-t} + (1 - t^2) \cdot e^{-t} \cdot (-1) = e^{-t} (t^2 - 2t - 1)$$

$$\frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right] = \frac{d}{dt} \left[\frac{e^{-t} (t^2 - 2t - 1)}{e^{t^3} (2t + 3t^4)} \right]$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t} \Rightarrow y'(t) = -2t \cdot e^{-t} + (1 - t^2) \cdot e^{-t} \cdot (-1) = e^{-t} (t^2 - 2t - 1)$$

$$\frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right] = \frac{d}{dt} \left[\frac{e^{-t} (t^2 - 2t - 1)}{e^{t^3} (2t + 3t^4)} \right] = \left[e^{-t-t^3} \cdot \frac{t^2 - 2t - 1}{2t + 3t^4} \right]'$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t} \Rightarrow y'(t) = -2t \cdot e^{-t} + (1 - t^2) \cdot e^{-t} \cdot (-1) = e^{-t} (t^2 - 2t - 1)$$

$$\begin{aligned} \frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right] &= \frac{d}{dt} \left[\frac{e^{-t}(t^2 - 2t - 1)}{e^{t^3}(2t + 3t^4)} \right] = \left[e^{-t-t^3} \cdot \frac{t^2 - 2t - 1}{2t + 3t^4} \right]' = \\ &= e^{-t-t^3} (-1-3t^2) \cdot \frac{t^2 - 2t - 1}{2t + 3t^4} + e^{-t-t^3} \cdot \frac{(2t - 2)(2t + 3t^4) - (t^2 - 2t - 1)(2 + 12t^3)}{(2t + 3t^4)^2} \end{aligned}$$

Маємо:

$$x = t^2 e^{t^3} \Rightarrow x'(t) = 2te^{t^3} + t^2 \cdot e^{t^3} \cdot 3t^2 = e^{t^3} (2t + 3t^4)$$

$$y = (1 - t^2) e^{-t} \Rightarrow y'(t) = -2t \cdot e^{-t} + (1 - t^2) \cdot e^{-t} \cdot (-1) = e^{-t} (t^2 - 2t - 1)$$

$$\begin{aligned} \frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right] &= \frac{d}{dt} \left[\frac{e^{-t} (t^2 - 2t - 1)}{e^{t^3} (2t + 3t^4)} \right] = \left[e^{-t-t^3} \cdot \frac{t^2 - 2t - 1}{2t + 3t^4} \right]' = \\ &= e^{-t-t^3} (-1-3t^2) \cdot \frac{t^2 - 2t - 1}{2t + 3t^4} + e^{-t-t^3} \cdot \frac{(2t - 2)(2t + 3t^4) - (t^2 - 2t - 1)(2 + 12t^3)}{(2t + 3t^4)^2} = \\ &= - \frac{(9t^8 - 18t^7 - 6t^6 + 6t^5 - 33t^4 - 16t^3 - 6t^2 - 2t - 2) e^{-t^3-t}}{(2t + 3t^4)^2} \end{aligned}$$

$$\frac{d^2y}{dx^2} = \frac{1}{x'(t)} \cdot \frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right]$$

$$\begin{aligned} \frac{d^2y}{dx^2} &= \frac{1}{x'(t)} \cdot \frac{d}{dt} \left[\frac{y'(t)}{x'(t)} \right] = \\ &= - \frac{(9t^8 - 18t^7 - 6t^6 + 6t^5 - 33t^4 - 16t^3 - 6t^2 - 2t - 2) e^{-2t^3-t}}{(2t + 3t^4)^3} \end{aligned}$$

Знаходження похідної другого порядку для функції, яку задано неявним чином

Нехай змінна x і її функція $y = y(x)$ пов'язані між собою рівнянням

$$F(x, y) = 0$$

Алгоритм знаходження

Знаходження похідної другого порядку для функції, заданої неявним чином, виконують у три кроки:

Знаходження похідної другого порядку для функції, заданої неявним чином, виконують у три кроки:

- ▶ Диференціюють обидві частини виразу $F(x, y) = 0$ за x , враховуючи правила диференціювання складеної функції і те, що $y = y(x)$.

Знаходження похідної другого порядку для функції, заданої неявним чином, виконують у три кроки:

- ▶ Диференціюють обидві частини виразу $F(x, y) = 0$ за x , враховуючи правила диференціювання складеної функції і те, що $y = y(x)$.
- ▶ Знаходять з отриманого рівняння $y'(x)$.

Знаходження похідної другого порядку для функції, заданої неявним чином, виконують у три кроки:

- ▶ Диференціюють обидві частини виразу $F(x, y) = 0$ за x , враховуючи правила диференціювання складеної функції і те, що $y = y(x)$.
- ▶ Знаходять з отриманого рівняння $y'(x)$.
- ▶ Диференціюють рівняння для $y'(x)$ і підставляють до нього значення $y'(x)$.

$$y = x + \ln y. \text{ Знайти } y'' = \frac{d^2y}{dx^2}.$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)'$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y}$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Диференціюємо рівняння для $y'(x)$:

$$y'' = \frac{d^2y}{dx^2} = (y')'$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Диференціюємо рівняння для $y'(x)$:

$$y'' = \frac{d^2y}{dx^2} = (y')' = \left(\frac{y}{y-1}\right)'$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Диференціюємо рівняння для $y'(x)$:

$$y'' = \frac{d^2y}{dx^2} = (y')' = \left(\frac{y}{y-1}\right)' = \frac{y' \cdot (y-1) - y \cdot y'}{(y-1)^2}$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Диференціюємо рівняння для $y'(x)$:

$$\begin{aligned} y'' &= \frac{d^2y}{dx^2} = (y')' = \left(\frac{y}{y-1}\right)' = \frac{y' \cdot (y-1) - y \cdot y'}{(y-1)^2} = \\ &= -\frac{y'}{(y-1)^2} \end{aligned}$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Диференціюємо рівняння для $y'(x)$:

$$\begin{aligned} y'' &= \frac{d^2y}{dx^2} = (y')' = \left(\frac{y}{y-1}\right)' = \frac{y' \cdot (y-1) - y \cdot y'}{(y-1)^2} = \\ &= -\frac{y'}{(y-1)^2} = -\frac{\frac{y}{y-1}}{(y-1)^2} \end{aligned}$$

Знаходимо $y'(x)$:

$$(y)' = (x)' + (\ln y)' \Rightarrow y' = 1 + \frac{y'}{y} \Rightarrow \left[1 - \frac{1}{y}\right] y' = 1 \Rightarrow y' = \frac{y}{y-1}$$

Диференціюємо рівняння для $y'(x)$:

$$\begin{aligned} y'' &= \frac{d^2y}{dx^2} = (y')' = \left(\frac{y}{y-1}\right)' = \frac{y' \cdot (y-1) - y \cdot y'}{(y-1)^2} = \\ &= -\frac{y'}{(y-1)^2} = -\frac{\frac{y}{y-1}}{(y-1)^2} = -\frac{y}{(y-1)^3} \end{aligned}$$